

ЩОДО ТЕРМІНІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОШУКОВО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ УРАЖЕННЯ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД РАКЕТНИМИ УДАРАМИ

Неклонський І.М., канд. військ. наук, НУЦЗ України

Ракетні удари з боку РФ по населених пунктах України несуть серйозний виклик роботі сил цивільного захисту, від яких громадськість вимагає швидких і ефективних дій. Більш актуально це для мегаполісів, особливо для м. Харкова, так як місто розташоване біля кордону з країною-агресором. В таких умовах необхідна певна переоцінка існуючих нормативно-правових і професійних аспектів діяльності органів управління і сил цивільного захисту під час ліквідування наслідків руйнування будівель і споруд, які діяли у мирний час, у тому числі і питань щодо термінів та ефективності пошуково-рятувальних робіт.

По-перше, відповідно [1] аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи мають проводитись в максимально стислі строки, безперервно до їх повного завершення. Разом з тим, тим же документом висувуються вимоги, що роботи мають бути проведені з найбільш повним використанням можливостей сил і засобів, неухильним дотриманням вимог встановлених режимів робіт та правил безпеки. З огляду на це, відповідний керівник робіт ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (НС) має право зупинення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, якщо виникла підвищена загроза життю або здоров'ю рятувальників та інших осіб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Крім того, термін «повне використання можливостей сил і засобів» необхідно ототожнювати з поняттям «тактичні можливості підрозділу» – це можливість особового складу пожежно(аварійно)-рятувального підрозділу, використовуючи пожежно-технічні та рятувальні засоби виконати конкретний об'єм робіт у визначений час. Тобто любий підрозділ не може виконати завдання більше своїх можливостей. А з урахуванням того, що рятувальники теж люди, то для забезпечення і підтримки працездатності, ефективної діяльності та безпеки особового складу підрозділів мають встановлюватись відповідні режими робіт (робота мінімум у дві зміни, мікропаузи, перерви у процесі робіт для відпочинку, відпочинок між змінами тощо) [2].

Таким чином, для того, щоб роботи велись безперервно протягом доби і більше необхідно мати сил у два рази більше ніж потрібно для виконання завдання.

По-друге, реагування на НС у зоні обстрілів підрозділів ДСНС України (як і інших сил цивільного захисту) здійснюють за певною процедурою за погодженням з уповноваженими представниками військових формувань [2]. Тобто в будь-якому випадку рятувальні підрозділи не можуть залучатись без дозволу військової адміністрації, рішення якої залежить від певної роботи

спеціальних служб. Це, в першу чергу, впливає на оперативність і тривалість робіт.

По-третє, досвід ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель мирного часу показав, що розбирання завалу найбільше доцільно проводити ланками ручного розбирання та рятувальними механізованими групами [3]. Методика розрахунку зводиться до визначення кількості відповідних груп і ланок. При цьому припускається, що максимальна тривалість надання допомоги постраждалим (вилучення їх з-під завалів) не повинна перевищувати 10 годин. Тобто термін виконання робіт (10 годин) використовується як рекомендований (бажаний) час. Разом з тим, може скластись ситуація, що аналітичні розрахунки, при введенні обмеження у 10 годин, показують певну кількість сил і засобів і керівник робіт, орієнтуючись на розрахунки, може створити відповідне угруповання, але технічні умови і умови безпеки праці не дозволяють їх розташувати (ввести) на відповідній ділянці виконання робіт (наприклад фізично розмістити розрахункову кількість автокранів у кількості 5 од. на ділянці шириною 20 м). У такому випадку проводяться так звані зворотні розрахунки, які мають показати за який термін відповідне угруповання сил і засобів (яке можна фізично залучити) проведе рятувальні роботи.

Таким чином, не виключається ситуація, коли керівник робіт за наявності достатніх сил і засобів фізично не зможе забезпечити виконання робіт у термін 10 годин.

В умовах воєнних дій особливо важливим є зважений підхід до оцінювання діяльності органів управління і сил цивільного захисту під час ліквідування наслідків руйнування будівель і споруд. Крім того, потрібно приділити увагу комунікації з населенням з цих питань. Створення зрозумілих і доступних інформаційних матеріалів допоможе громадянам краще орієнтуватися у планах дій у разі виникнення НС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. : станом на 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#n1018>

2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340 : станом на 10.05.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#n829>

3. Неклонський І.М., Собина В.О., Тарадуда Д. В. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій : практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Харків : НУЦЗУ. 2020. 218 с. URL: [http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/19700*](http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/19700)